

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

Een zoektocht door grensland om de leefbaarheid in regio's met bevolkingskrimp te versterken

Grensoverschrijdende samenwerking

**share your talent.
move the world.**

Leefbaarheid

Bron: Irene van Kamp, Kees Leidelmeijer, Gooitske Marsman en Augustinus Hollander (RIVM, 2003)

Grensland

Bron: Europese Commissie

'Minder bedeelde' regio's in de EEG met de daarin aangewezen groeikernen – 1964

=> Aanleiding voor regionale samenwerking

1	Wilhelmshaven	5	Delmenhorst	9	Krefeld
2	Emden	6	Stadt Osnabrück	10	Düsseldorf
3	Delfzijl en omgeving	7	Münster	11	Mönchengladbach
4	Stadt Oldenburg	8	Duisburg		

**28 februari 1977 werd de Ems
Dollard Regio bij de conventie
van Aholt opgericht**

<= INTERREG

**40 jaar grensoverschrijdende
samenwerking**

Bron: EDR

Kansen die over de grens liggen...

Algemeen

“Waar krimpgevoelige regio’s in het grensgebied liggen zal de blik steeds **nadrukkelijker op het buitenland zijn gericht** en **regionale samenwerking** over de grotendeels weggefallen landsgrenzen **soelaas kunnen bieden bij het opvangen van krimp.**”

(Van Nimwegen en Heering. *Bevolkingsvraagstukken in Nederland anno 2009. Van groei naar krimp*. Amsterdam 2009. NIDI Rapport no. 80.)

Kansen die over de grens liggen...

Arbeidsmarkt

De grensoverschrijdende arbeidsmarkt vormt voor perifere (krimp)regio's een kans: ruimere mogelijkheden om te voldoen aan de specifieke vraag naar gekwalificeerd personeel en sterkere positie van de regio bij het aantrekken van economische bedrijvigheid.

Ondersteuning en facilitering op het vlak van informatie voor grensarbeiders en het wegnemen van belemmerende regelgeving en het verminderen van administratieve lastendruk is daarbij nodig, evenals bijvoorbeeld wederzijdse erkenning van diploma's. De meeste van deze vraagstukken kunnen alleen opgelost worden in samenwerking met provincies, Rijk, buurlanden en de Europese Unie.

(Rijk, VNG en IPO. *Interbestuurlijk Actieplan*. 2009)

Kansen die over de grens liggen...

Wonen & Werken

“Door grensbarrières behoren de meeste grensregio’s in Nederland tot de krimpregio’s....**Als de kans op werk in de grensregio’s toeneemt**, worden die regio’s ook een **aantrekkelijker plek om te (blijven) wonen**. Op langere termijn zullen de toegenomen agglomeratievoordelen in de grensregio’s er naar verwachting voor zorgen dat **steeds meer mensen en bedrijven zich er gaan vestigen**. De regio Zuid-Limburg zou daarmee zelfs de op één na meest aantrekkelijke woonregio van Nederland worden, net achter de regio Amsterdam.”

(Marlet, *Groeien aan de Grens*, 2014)

...of toch niet?

Arbeidsmarkt

“Gebleken is dat de grote **baankansen in Duitsland eigenlijk wel meevallen (lees: tegenvallen)** voor de Noordelijke grensregio's wanneer er gekeken wordt naar **de bereikbaarheid** van die banen.”

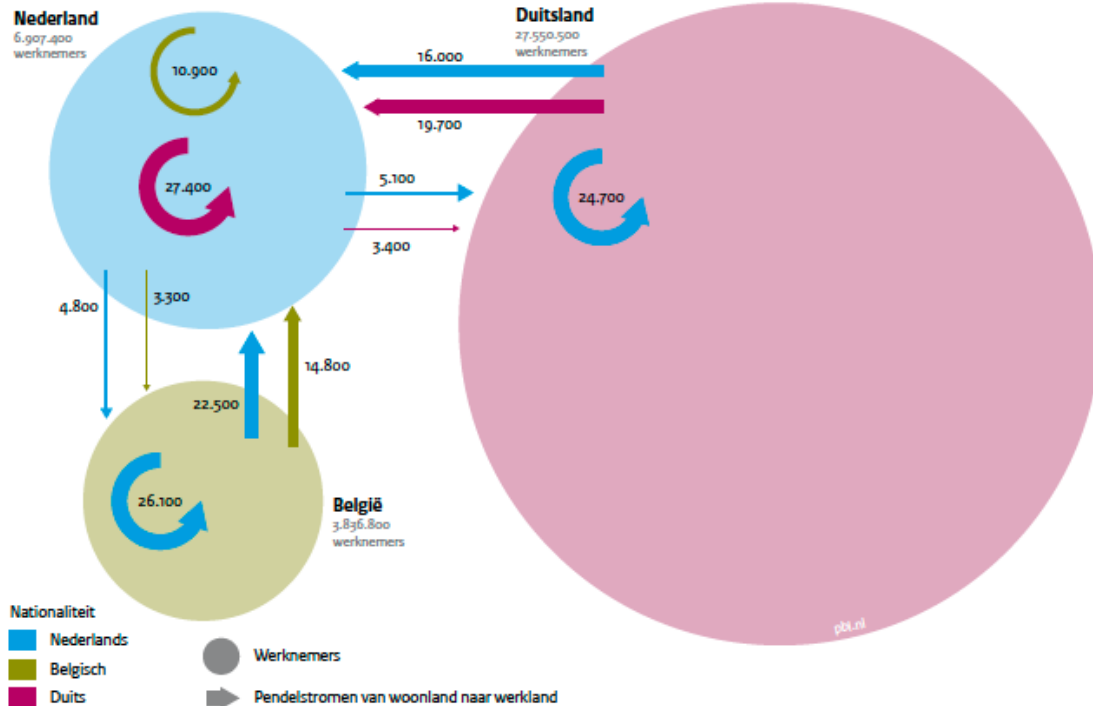
(Hiemstra. *Grensarbeid in Niedersachsen (Noord-Duitsland) en uitkeringsgerechtigden uit Noord-Nederlandse grensregio's*. 2015 - afstudeerscriptie)

“Duitse bedrijven halen hun personeel vrijwel volledig uit de eigen regio. Demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan op de arbeidsmarkt zullen op termijn wel worden gevoeld, **maar van een breed gevoeld krapte is in de Duitse grensregio nog niet echt sprake**...Alleen voor hoog opgeleid personeel is dat in enige mate het geval.”

(Doets, *Bevordering grensoverschrijdende arbeidsmarkt in de Noord-Nederlandse / Noord-Duitse grensregio*. 2014)

...of toch niet?

Arbeidsmarkt

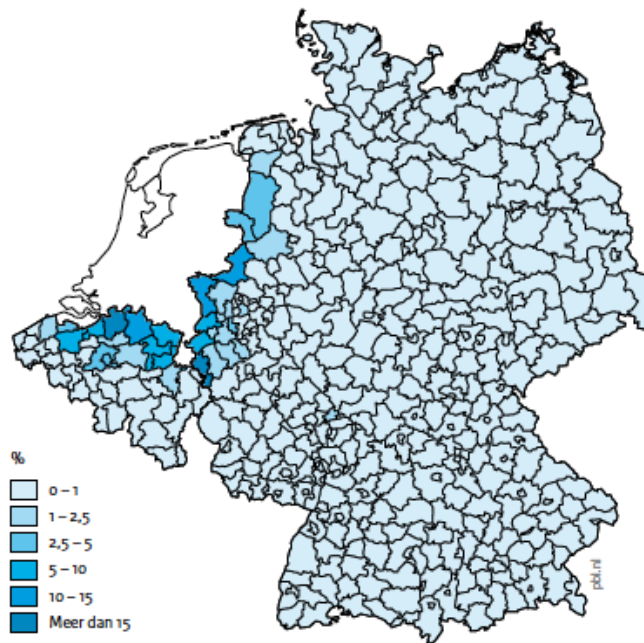

Bron: CBS 2014; Kruispuntbank 2014; IAB 2014; bewerking PBL en CBS

...of toch niet?

Arbeidsmarkt

Uitgaande pendel van Nederlanders naar België en Duitsland per regio, 2012

Bron: Kruispuntbank 2014; IAB 2014

...of toch niet?

Arbeidsmarkt

CBS/PBL heeft becijferd:

8.100 pendelen van Nederland > België

37.300 pendelen van België > Nederland

8.500 pendelen van Nederland > Duitsland – vooral
omgeving Aken, Kleve, Borken, Heinsberg en Viersen.

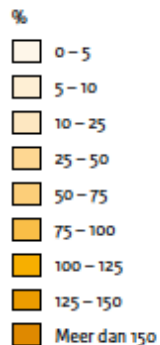
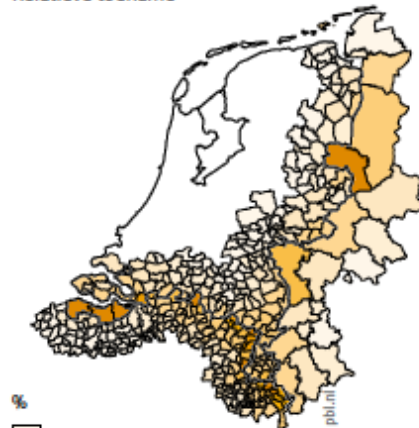
35.700 pendelen van Duitsland > Nederland

...of toch niet?

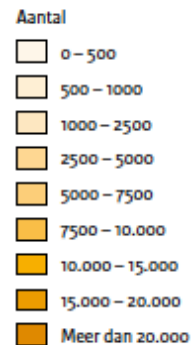
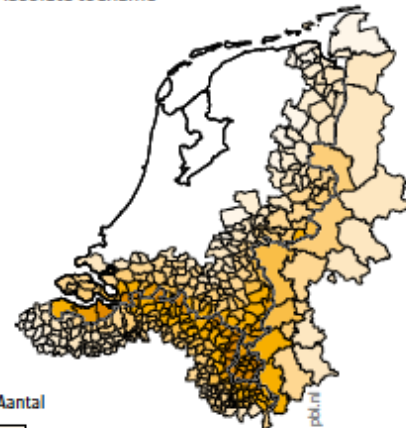
Arbeidsmarkt

Toename in aantal bereikbare banen bij volledig open en gesloten grenzen

Relatieve toename

Absolute toename

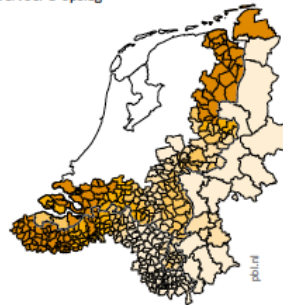
Bron: CBS 2014; IAB 2014; RSZ 2014; Omnitrans 2014; bewerking PBL

...of toch wel?

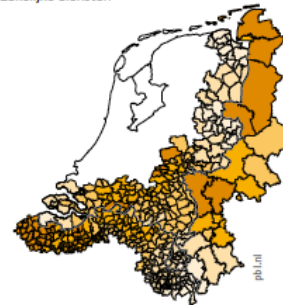
Arbeidsmarkt

Geschikte banen die over de grens bereikbaar zijn (vervolg)

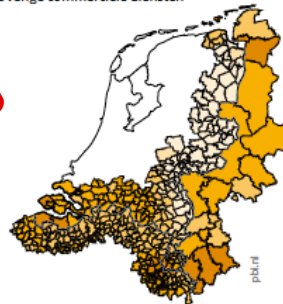
Vervoer & opslag

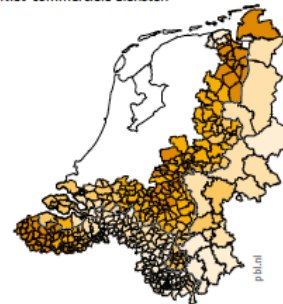
Zakelijke diensten

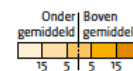
Overige commerciële diensten

Niet-commerciële diensten

Afwijking van het gemiddelde
per sector (%)

Bron: CBS 2014; IAB 2014; Omnitrans 2014; bewerking PBL

...of toch wel?

Wonen

Woonland	Werkland					
	NL		BELGIË		DLD	
	2012	%	2012		2012	
NL	6.907.400	100%	8.100	100%	8.500	100%
w.v. nationaliteit NL			4.800	59%	5.100	60%
w.v. nationaliteit BEL	10.900	0,2%	3.300	41%	3.400	40%
w.v. nationaliteit DLD	27.400	0,3%				
België	37.300	100%	3.836.800	100%		
w.v. nationaliteit NL	22.500	60%	26.100	0,7%		
w.v. nationaliteit BEL	14.800	40%				
Duitsland	35.700	100%			27.550.500	100%
w.v. nationaliteit NL	16.000	45%			24.700	0,08%
w.v. nationaliteit DLD	19.700	55%				

Bron: Edzes, Venhorst en Van Dijk, "Grensoverschrijdende arbeidsmarkt de romantiek voorbij".2015

De grens; een glazen muur?

Of staat toch ergens een deur open?

Grenzen zijn **meer dan economische barrières** net zoals de mens meer is dan een economisch denkend en handelend wezen.

Het zijn ook **sociaal-politieke en culturele waarden** op zich; een afbakening van de eigen identiteit en de habitus.

Dat aspect kunnen we niet veronachtzamen wanneer het gaat om grensoverschrijdende contacten.

Elkaar vinden op overeenkomsten

Verschillen

- MKB in D.: meer bedrijven in de middencategorie, een groter percentage familiebedrijven, een formele hiërarchische structuur.
- In NL. Als geheel is de dienstensector en in D. de productiesector belangrijker
- De relatie school-stage wordt in D. vaak gelegd vanuit de werkplek.

Overeenkomsten

- Plattelandsgebied
- Een belangrijke rol voor de agrarische sector, de industrie en de bouw
- Maatschappelijke uitdagingen zoals vergrijzing & ontgroening, energie transitie, klimaat verandering, etc.

Energie & Bio Based Economy

Speerpunten

share your talent. move the world.

Maritime Economy

Speerpunten

share your talent. move the world.

Maar ook...

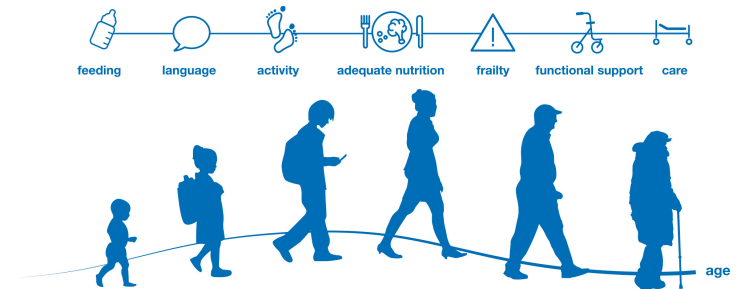
(Inkomend) toerisme en recreatie

Cultuur (uitwisseling om elkaar te leren kennen)

Healthy Ageing (technologie - productie)

healthy ageing

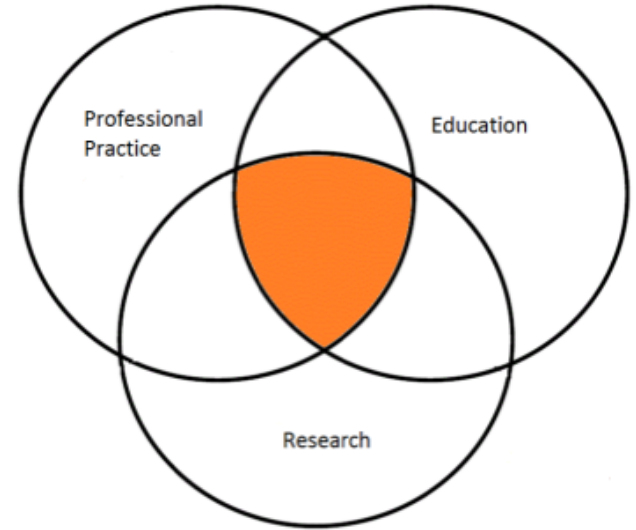
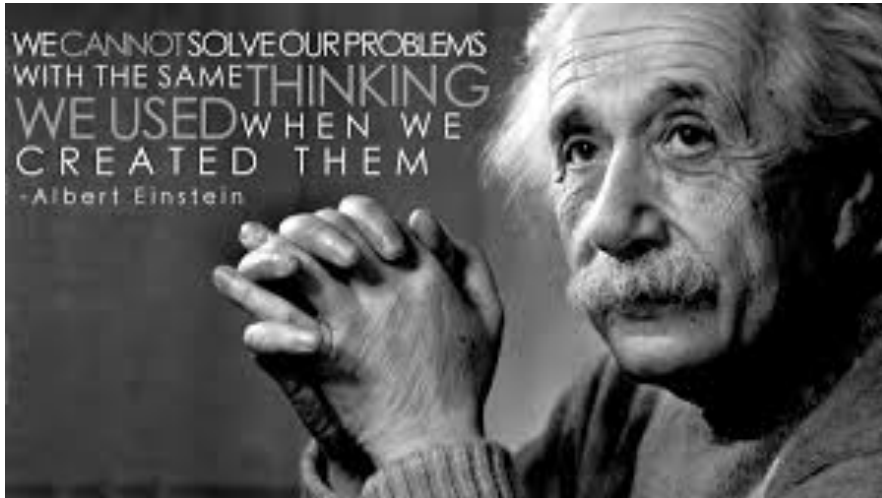

Leefbaarheid

Bron: Irene van Kamp, Kees Leidelmeijer, Gooitske Marsman en Augustinus Hollander (RIVM, 2003)

Innovatiewerkplaats (IWP)

IWP Eems Dollard Regio in Transitie (EDRiT)

Voor **HBO en universitaire studenten** van beide zijden van de grens met een centrale locatie in Winschoten

Doelen:

- Studenten kennis laten maken met de regio die meer in petto heeft dan een krimpende bevolking en leegstand;
- Studenten vlak bij huis een internationale ervaring (andere taal, andere (bedrijfs)cultuur, etc.) op laten doen;
- Een match realiseren tussen vraag naar en aanbod van hoger opgeleiden;
- Bedrijven, NGO's, universiteiten, hogescholen en overheden verenigen rond gezamenlijke opgaven en vraagstukken.

EDRiT: Partners

- **Universiteiten en Hogescholen**

- Hanzehogeschool Groningen
- Stenden University / Alfa College
- Hochschule Emden Leer
- Rijksuniversiteit Groningen
- Universiteit Oldenburg

- **Overheden:**

- Gemeente Oldambt
- Landkreis Leer
- EDR

- **Bedrijfsleven en NGO's**

- Zorggroep Oosterlengte
- Woningstichting Groninger Huis
- Compagnons van Oost-Groningen
- OOG
- VNO/NCW- MKB-Noord
- Industrie und Handels Kammer
- Ems Achse
- Rotary Clubs Winschoten and Leer

Coming together is a beginning;
keeping together is progress;
working together is success.

Henry Ford

Vragen voor de rondetafels

Welke (on)mogelijkheden (bijv. via SWOT) ziet u voor grensoverschrijdend samenwerken vanuit uw eigen praktijk? Waar heeft u in dat verband behoefte aan?

Zou het Duitse meester-gezel-leerstelsel een waardevol systeem voor Nederland kunnen zijn?